

รายวิชาศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๑๕๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เรื่อง นาฏยศัพท์(๑)

ครูผู้สอน ปิยะณัฐ หนูรัตน์

จันทิมา อนุกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและประเภทของนาฏยศัพท์ได้
๒. นักเรียนฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์
๓. นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าทางนาฏศิลป์

นาฏยศัพท์

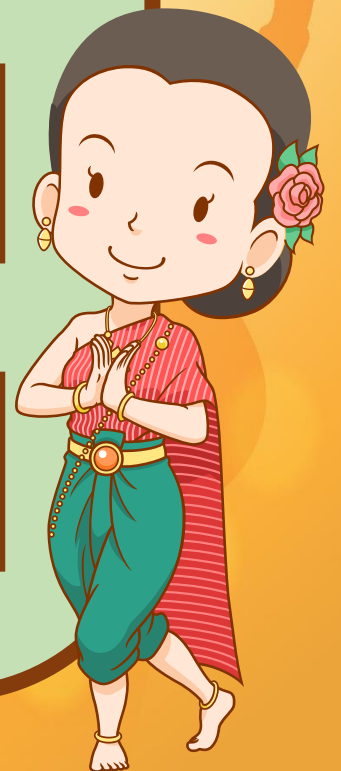
หาความสัมพันธ์ของภาพ

จีบหล่อแก้ว

จีบปรกข้าง

จีบหงาย

หาความสัมพันธ์ของภาพ

จิบคว่ำ

จิบปรกหน้า

จิบส่งหลัง

หาความสัมพันธ์ของภาพ

วงกลาง

วงล่าง

วงบน

ทบทวนการปฏิบัติ

นาฏยศัพท์ หมายถึง

นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับลักษณะท่าร่า ที่ใช้ในการฝึกหัด เพื่อแสดงโขน ละคร เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่ายในการแสดงต่าง ๆ “นาฏย” หมายถึง เกี่ยวกับการฟ้อนรำ เกี่ยวกับการแสดงละคร “ศัพท์” หมายถึง เสียงหรือคำ เมื่อนำคำสองคำมารวมกัน ทำให้ได้ความหมายขึ้นมา

ในเรื่องของการแสดงนาฏศิลป์ไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็น
การแสดงโขน ละคร หรือระบำเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ การเคลื่อนไหว
ลีลา ท่าทางต่าง ๆ ที่แสดงออกมานั้น ล้วนแต่มีความหมาย
เฉพาะ ซึ่งหากผู้แสดงได้ศึกษา ในเรื่องของนาฏยศัพท์
ย่อมส่งผลให้มีความเข้าใจในการแสดงนั้นมากขึ้น และผลงาน
การแสดง ก็จะออกมาสมบูรณ์แบบนั่นเอง

นาฏยศัพท์ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. นามศัพท์

๒. กิริยาศัพท์

๓. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

๑. นามศัพท์

หมายถึง ศัพท์ที่เรียกชื่อทำร้าย หรือชื่อทำที่บอกอาการกระทำ
ของผู้นั้น เช่น วง จีบ สลักมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ
กระทบ กระทบก ยกเท้า ก้าวเท้า ประเท้า ตบเท้า กระทุ้ง จรดเท้า
แตะเท้า ซอยเท้า ขยั่นเท้า ฉายเท้า สะดุดเท้า รวมเท้า ตีไหล่
กล่อมไหล่

๒. กิริยาศัพท์

หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกในการปฏิบัติบอการกิริยา ซึ่งแบ่งออกเป็น
ศัพท์เสริม หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกเพื่อปรับปรุงท่าทำให้ถูกต้องสวยงาม เช่น กันวง
ลดวง ส่งมือ ดึงมือ หักข้อ หลบศอก เปิดคาง กดคาง ทรงตัว แผ่นตัว ดึงไหล่
กดไหล่ ดึงเอว กดเกลียวข้าง ทับตัว หลบเข้า ถีบเข้า

ศัพท์เลื่อม หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อท่าหรือท่วงทีของผู้รำที่ไม่ถูกต้องตาม
มาตรฐาน เพื่อให้ผู้รำรู้ตัว และแก้ไขท่าของตนเองให้ดีขึ้น เช่น วงล้ำ วงคว่ำ
วงเหยียด วงหัก วงลั่น คอติ่ม คางไก่ ฟาดคอ เกร็งคอ หอบไหล่ ทрудตัว
ขยับตัว เหลี่ยมล้ำ รำแอ้ รำลน รำเลื่อย รำล้ำจังหวะ รำหน่วงจังหวะ

๓. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

หมายถึง ศัพท์ต่างๆที่ใช้เรียกในภาษานาฏศิลป์

นอกเหนือไปจากนามศัพท์ และกิริยาศัพท์ เช่น จีบยาว จีบสั้น
ลักคอ เดินมือ เอียงทางวง คืบตัว อ่อนเหลื่อม เหลื่อมล่าง ขึ้นท่า
ยืนเข้า นายโรง พระใหญ่ – พระน้อย นางกษัตริย์ นางตลาด
ยืนเครื่อง

นาฏยศัพท์ ส่วนมือ

๑. หยิบจีบ

๒. สอดจีบ

๓. ม้วนมือ

๔. ปาดมือ

หยาบจับ

จะต้องเริ่มจากการตั้งมือ จะงอแขน
หรือตั้งแขนก็ได้ จากนั้นหักข้อมือลงทำ
เป็นมือจับ แล้วค่อย ๆ หงายจับขึ้น
มาเป็นจับหงาย

สอດຈືບ

ກິຣິຍາມືອຈືບຄວ່າຣະດັບໄມ່ສູງເກີນກລາງອກ
ແລ້ວຮັ້ນຈືບເຂົ້າຫາຕົວ ພ້ອມກັບສອດມືອຈືບ
ຮື້ນຕາມຣະຍະທີ່ຕ້ອງການ ແລ້ວຈື່ງປ່ອຍຈືບ
ເປັນແບມືອຮາຍ ປລາຍນີ້ວຮັ້ນອອກດ້ານຂ້າງ

ม้วนมือ

กิริยาของมือซึ่งเนื่องมาจากจีบหงาย
แล้วค่อย ๆ ม้วนจีบหงายลงล่างด้วย
การม้วนมือแล้วค่อยคลายจีบให้เป็น
ตั้งวงปลายนิ้วขึ้น

ปาดมือ

จะต้องเริ่มจากการตั้งวงแขนตั้ง
แล้วค่อย ๆ กดแขนลงข้างลำตัว และ
พลิกข้อมือหงายท้องแขน ปลายนิ้วลง
ด้านล่าง

สาธิตการปฏิบัติ

ขั้นปฏิบัติ

คำชี้แจง : กิจกรรมนักเรียน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มหรือจับคู่
ฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์

คำชี้แจง : บทบาทครูปลายทาง

ให้ครูปลายทางช่วยแนะนำ
การฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์ของนักเรียน

สรุป
การเรียนรู้สำหรับวันนี้

นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับลักษณะท่ารำ
ที่ใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ โขน ละคร เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย

นาฏยศัพท์ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. นามศัพท์
๒. กิริยาศัพท์
๓. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

บทเรียนในครั้งต่อไป

เรื่อง นาฏยศัพท์ (๒)

